

سند ستاد معاونت علمی یا سند ملی، کدام یک مسیر حرکت AI را تعیین می‌کنند؟

یک بام ودو هوای سیاستگذاری هوش مصنوعی ایران

فرهنگستان

دانشگاه

چهارشنبه ۲۲ مرداد ۱۴۰۴ | شماره ۴۴۴ | WWW.FDN.IR

رئیس دانشگاه تهران در پاسخ به «فرهیختگان»:

سهم خیرین در اقتصاد دانشگاه تهران به ۱۰ درصد می‌رسد

مقالات پژوهشی، پیاده‌روی اربعین را در ابعاد مختلف بررسی کردند فناوری های هوشمند در مسیر حرم

گزارش «فرهیختگان» از موکب متفاوت دانشجویان ایرانی در پیاده‌روی اربعین

روایت مقاومت به ۵ زبان زندهٔ دنیا

سند ستاد معاونت علمی یا سند ملی؛ کدام یک مسیر حرکت AI را تعیین می‌کنند؟

یک بام ودو هوای سیاست گذاری هوش مصنوعی ایران

ابوالفضل مفاه‌ری دبیر گروه دانشگاه

هوش مصنوعی در ایران از سال گذشته صاحب سندی شد که سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های کلی حرکت در مسیر رسیدن به جمع ۱۰ کشور برتر این حوزه از فناوری را مشخص می‌کرد. اینکه سند مصوب شورا چقدر از انتظارات نخبگان و کارشناسان اکوسیستم فناوری و نوآوری را برآورده کرد، تا پیش از این سوژه گزارش‌ها و گفت‌وگوهای مختلفی در «فرهیختگان» بوده و کماکان هم می‌توان به آن پرداخت. اما موضوع این نوشته مربوط به چالش جدیدی در سیاست‌گذاری هوش مصنوعی کشور است که پس از چندماه گمانه‌زنی از اردیبهشت ماه امسال دانش رسمی به خود گرفت. در واقع حالا در کنار یک سند ملی، یک سند دیگر با عنوان ستاد توسعه فناوری و کاربرد هوش مصنوعی در هیئت وزیران تصویب شد تا نهال هوش مصنوعی که تا پیش از این گرفتار دوگانگی در ساختار (سازمان ملی و معاونت علمی) شده بود، اکنون تکلیفش با آینده هم مشخص نباشد. هیئت وزیران مستقر و چهارم اردیبهشت ماه امسال به پیشنهاد معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان رئیس‌جمهور و به استناد اصل یکصد و سی‌وهشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سند ستاد توسعه فناوری و کاربرد هوش مصنوعی را تصویب کرد. ستادی که به مانند آنچه در سند ملی هوش مصنوعی تصریح شده بود، قرار است برای رسیدن به جمع ۱۰ کشور برتر دنیا در حوزه هوش مصنوعی با تأکید بر گسترش فعالیت کسب‌وکارهای مرتبط، توسعه سرمایه‌گذاری در این حوزه، افزایش سهم تولید محصولات و خدمات مبتنی بر هوش مصنوعی در تولید ناخالص داخلی و توسعه صادرات آن تلاش کند.

آش شور تعیین تکلیف برای هوش مصنوعی

از همان زمان ابهامات مختلفی در باره نسبت این ستاد و مصوبه دولت با سند هوش مصنوعی و سازمان ملی که با کارویژه مشابه‌ای ذیل رئیس‌جمهور تشکیل شده بود، به وجود آمد. در طرف دیگر ماجرا هم نمایندگان مجلس طرح ملی هوش مصنوعی آماده و در اردیبهشت ماه امسال با کلیات آن موافقت کردند. این طرح هم در هفته‌های گذشته مورد بررسی دو کمیسیون «صنایع و معادن» و «آموزش، تحقیقات و فناوری» قرار گرفته است. در حالی که سنخ‌گویی کمیسیون صنایع و معادن از تصویب این طرح در نشست بیست و نهم تیرماه این کمیسیون خبر داده بود، سنخ‌گویی کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری هفته گذشته گفته اعضای کمیسیون متبوعش این بود که طرح به‌گونه‌ای بازنویسی و تغییر یابد که مبتنی بر ظرفیت‌های موجود باشد و نیازی به تشکیل آژمایشگاه‌های جدید، صندوق‌های تازه یا ساختارهای سازمانی نو نباشد؛ بر این اساس، مقرر شد ظرف یک هفته، نخبگان و صاحب‌نظران نظرات خود را در باره مواد پیشنهادی این طرح ارائه کنند. این بازنویسی با تمرکز در کمیسیون انجام می‌شود و توضیحات در کمیته تخصصی ارائه خواهد شد تا در نهایت نسخه اصلاح‌شده در کمیسیون آموزش تصویب و به صحن علنی مجلس ارائه شود.

علیرضا منادی‌سفیدان، رئیس این کمیسیون هم دوشنبه این هفته از جمع‌بندی طرح خبر داده و گفته هدف این بود که به جای ایجاد ساختارهای جدید، از ظرفیت‌ها و ساختارهای موجود استفاده شود؛ بر همین اساس، طرح را به‌گونه‌ای نهایی کردیم که با مصوبات هیئت وزیران و نیز مصوبات کمیسیون صنایع هم‌پوشانی داشته و مغایرت با اصل ۷۵ برطرف شود. او گفته بر اساس مفاد پیش‌بینی‌شده در این طرح، «مرکز ملی هوش مصنوعی» ایجاد خواهد شد و «صندوق نوآوری و شکوفایی»

موظف می‌شود حداقل ۱۰ درصد از بودجه خود را به این حوزه اختصاص دهد. تکلیف تصویب نهایی این طرح هنوز مشخص نیست و البته در صورت تصویب، آن را می‌توان سومین سند برای هوش مصنوعی در کشور قلمداد کرد. با توجه به عدم انتشار متن اصلاح‌شده هنوز نمی‌توان قضاوت کرد چه میزان ابهامات تصمیم‌گیری درخصوص هوش مصنوعی کاهش خواهد یافت یا بیشتر خواهد شد.

پاسخ مبهم معاونت علمی به یک سؤال مشخص

روز گذشته نخستین نشست خبری ستاد توسعه فناوری و کاربردی‌سازی هوش مصنوعی با محوریت بررسی اقدامات یک سال اخیر معاونت علمی در این حوزه، با حضور عبدالحسن بهرامی، رئیس مرکز راهبری ستادهای توسعه اقتصاد دانش بنیان، دکتر عمادالدین فاطمی‌زاده، رئیس دبیرخانه ستاد توسعه فناوری و کاربردی‌سازی هوش مصنوعی، حسین اسدی، نماینده دانشگاه صنعتی شریف و عضو تیم سکوی ملی هوش مصنوعی و محمدباقر غزنوی، ناظر طرح دستیاران هوش مصنوعی برگزار شد. عبدالحسن بهرامی، رئیس مرکز راهبری ستادهای توسعه اقتصاد دانش بنیان، در پاسخ به «فرهیختگان» در خصوص نسبت مأموریت‌های ستاد توسعه فناوری و کاربردی‌سازی هوش مصنوعی با سند ملی هوش مصنوعی گفت: «ستادی که در مجموعه معاونت علمی و فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست‌جمهوری شکل گرفته، پیرو مصوبه‌ای بوده که در هیئت دولت تصویب شد. در این مصوبه دبیرخانه ستاد به معاونت علمی تفویض شد و مقرر شده بود که رئیس دبیرخانه ستاد با معرفی معاون علمی از سوی رئیس‌جمهور منصوب شود. پیرو هماهنگی‌هایی که در دولت شکل گرفته بود، ابلاغ و ریاست ستاد و شورای ستاد توسط رئیس‌جمهور به معاون اول تفویض شد و جلسات هم به ریاست ایشان شکل گرفت.»

او در ادامه با اشاره به سند افتا و امنیت سایبری که در هیئت دولت به تصویب رسیده، اشاره کرد و افزود: «درخصوص این سند نیز رئیس‌جمهور به معاون اول تفویض اختیار کرده و حکم رئیس دبیرخانه را هم معاون اول ابلاغ کرد.» بهرامی در ادامه تأکید کرد: «ستاد» توسعه فناوری و کاربردی‌سازی هوش مصنوعی «که در معاونت شکل گرفته، برخاسته از سندی بوده که در دولت مصوب شده و ما جلسات شورای ستاد را هم به ریاست دکتر عارف به صورت ماهانه برگزار می‌کنیم. هماهنگی‌ها در مجموعه دولت و سایر نهادها در حال شکل‌گیری است که آن‌شاءالله بتوانیم با ظرفیتی که جدیداً شکل گرفته، موضوعات را خیلی فناوریانه‌پایه‌تر و کاربردی‌تر دنبال کنیم.»

رئیس مرکز راهبری ستادهای توسعه اقتصاد دانش بنیان در پاسخ به سؤال خبرنگار «فرهیختگان» درباره ارتباط دستور کار ملی ستاد با سند ملی هوش مصنوعی و چگونگی پیشبرد همزمان مأموریت‌های ستاد و سند ملی توضیح داد: «ستادی که ما الان در معاونت شکل دادیم، بر اساس مصوبه هیئت وزیران بوده است. رئیس‌جمهور هم ریاست هیئت دولت را برعهده دارد و هم ریاست شورای عالی انقلاب فرهنگی را و قطعاً در سطوح بالا بررسی می‌شود که اثرگذاری و کارآمدی هر دو موضوع در حال رصد است.»

او ادامه داد: «الان این تکلیف به معاونت علمی سپرده شده و معاونت علمی هم در چهارچوب مأموریت‌های ذاتی خود با قوت و قدرت این موضوعات را پیش می‌برد. کما اینکه سند شورای عالی انقلاب فرهنگی خیلی وقت پیش ابلاغ شده بود، ولی در دوره جدید این معاونت علمی بود که زیرساخت سکوی ملی ایجاد کرد و به سمت کاربرد و بهره‌مندی از این ظرفیت حرکت کرد.»

چه خبر از دانشگاه

استمرار مسیر شهید طهرانچی نیازمند عزم و پیوند عمیق با مردم است

نشست مشترک علی سروری‌مجد، قائم‌مقام دانشگاه آزاد با سیدابوالحسن فاطمی نماینده ولی‌فقیه در استان چهارمحال و بختیاری و امام جمعه شهرکرد با حضور رؤسای واحدهای استانی، معاونان و جمعی از مدیران دانشگاه آزاد در سالن جلسات دفتر امام جمعه شهرکرد برگزار شد.

این دیدار با هدف بررسی روند اجرای برنامه‌های تحولی دانشگاه، توسعه همکاری‌های علمی و فرهنگی و تقویت پیوند دانشگاه با نهادهای دینی و اجتماعی انجام گرفت. در آغاز این نشست، سروری‌مجد قائم‌مقام دانشگاه آزاد با تسلیت و گرامیداشت یاد و خاطره شهید دکتر محمد مهدی طهرانچی، رئیس فقید دانشگاه به تبیین ابعاد شخصیتی و مدیریتی ایشان پرداخت.

وی گفت: «شهید طهرانچی نه‌تنها یک دانشمند برجسته در حوزه فیزیک هسته‌ای بود، بلکه با دیدگاه عمیق و برنامه‌ریزی دقیق، مسیر تحول دانشگاه آزاد اسلامی را ترسیم کرد. ایشان بیش از ۴۰ برنامه کلان ملی را طراحی و اجرا کرد که حوزه‌های علمی، فرهنگی، اجتماعی و حتی اقتصادی دانشگاه را تحت تأثیر قرار داد.»

سروری‌مجد با بیان اینکه نگاه شهید طهرانچی فراتر از آموزش عالی و محدود به محیط دانشگاه نبود، افزود: «یکی از دغدغه‌های ایشان تحول در نظام تعلیم و تربیت کشور و پیوند واقعی بین آموزش و پرورش و آموزش عالی بود.»

این مسئول افزود: «ایجاد مدارس معارف اسلامی، توسعه پژوهش‌های مهدوی، حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی و تقویت نقش دانشگاه در گفتمان‌سازی فرهنگی از جمله اقدامات برجسته‌ای بود که با جدیت دنبال می‌کرد.»

وی با اشاره به تجربه موفق همکاری حوزه و دانشگاه در سال‌های اخیر گفت: «ما امروز باید این مسیر را ادامه دهیم. دانشگاه آزاد اسلامی ظرفیت عظیمی برای تأثیرگذاری فرهنگی دارد و با برنامه‌ریزی هدفمند می‌تواند نقش خود را در تربیت نسل متعهد و مسئولیت‌پذیر ایفا کند.» در ادامه نشست، مسیب داوری، دبیر کارگروه تقریب مذاهب اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی به ارائه گزارشی مبسوط از اقدامات دانشگاه در حوزه امامت و مهدویت و آموزش معارف اسلامی پرداخت.

وی گفت: «طرح راه‌اندازی مدارس سعادت بر اساس مدل اصیل استاد-شاگردی شکل گرفت؛ مدلی که در آن دانش‌آموزان از آغاز دوران تحصیل با فضای علمی و فرهنگی دانشگاه پیوند می‌خورند. این دانش‌آموزان پس از اخذ دیپلم معارف، بدون آزمون وارد رشته الهیات در دانشگاه آزاد اسلامی می‌شوند و هم‌زمان می‌توانند در یک رشته دوم نیز تحصیل کنند.» داوری افزود: «این رویکرد باعث شده است پیوند مدرسه و دانشگاه تقویت شود، دانش‌آموزان درک عمیق‌تری از علوم انسانی و اسلامی پیدا کنند و در کنار تحصیلات تخصصی، تربیت اخلاقی و معرفتی نیز داشته باشند.»

دبیر کارگروه تقریب مذاهب اسلامی دانشگاه آزاد بیان کرد: «تجربه اجرای این طرح در چندین استان کشور نشان داده است که فارغ‌التحصیلان این مدارس آمادگی بیشتری برای فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی دارند.»

فاطمی هم با قدردانی از فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی استان و پیگیری برنامه‌های تحولی گفت: «اگر فعالیت‌های علمی و آموزشی با نیت خالص و توجه به خداوند انجام شود، آثار آن ماندگار خواهد شد. احترام به استاد، تکریم مقدسات و توسل به اهل بیت (ع) کلید برکت در علم است. تجربه ثابت کرده است که هر جا این ارزش‌ها رعایت شده، موفقیت پایدار بوده است.» وی با تأکید بر اینکه دانشگاه آزاد باید همچنان پرچمدار تحول علمی و فرهنگی کشور باشد، اظهار کرد: «این دانشگاه به واسطه گستردگی جغرافیایی و تنوع رشته‌ها، می‌تواند نقش بی‌بدیلی در تربیت نیروی انسانی متخصص، مؤمن و کارآمد ایفا کند. استمرار مسیر شهید طهرانچی نیازمند عزم جدی، همدلی مدیران و پیوند عمیق با مردم است.»

در پایان این نشست، حاضران بر ضرورت تشکیل کارگروه مشترک میان دانشگاه آزاد و دفتر نماینده ولی‌فقیه در استان برای پیگیری طرح‌های مشترک علمی و فرهنگی تأکید کردند و مقرر شد جلسات منظم برای ارزیابی پیشرفت برنامه‌های تحولی و گسترش همکاری‌ها برگزار شود.

شهید طهرانچی اقتصاد دانشگاه را به سمت فناوری هدایت کرد

علی سروری‌مجد، قائم‌مقام رئیس دانشگاه آزاد همچنین در جلسه شورای اداری دانشگاه آزاد اسلامی استان چهارمحال و بختیاری با اشاره به حادثه ۲۳ خرداد و شهادت جمعی از نخبگان علمی و فرماندهان کشور، این اقدام را حرکتی هدفمند و برنامه‌ریزی‌شده دشمن برای حذف نخبگان دانست و اظهار کرد: «دشمن تلاش می‌کند با تحریف واقعیت، شهیدا را وارونه معرفی کند. وظیفه داریم همان‌گونه که این عزیزان را شناختیم، نسل جدید را با حقیقت زندگی، تلاش علمی و دغدغه‌های آنان آشنا کنیم.»

وی با یادآوری ویژگی‌های شخصیتی و علمی شهید دکتر طهرانچی، رئیس فقید دانشگاه آزاد اسلامی، افزود: «وی فقط دانشمند فیزیک نبود؛ بلکه مدیری تحول‌خواه بود که برنامه توسعه پنج‌ساله دانشگاه آزاد را تدوین و اجرا کرد و اقتصاد دانشگاه را به سمت فناوری و توسعه منطقه‌ای سوق داد.»

قائم‌مقام رئیس دانشگاه آزاد با تأکید بر لزوم بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های استان چهارمحال و بختیاری تصریح کرد: «ظرفیت‌های این استان دست‌کم ۱۰ برابر آن چیزی بوده که اکنون مورد استفاده قرار می‌گیرد. رسالت ما این است که با همفکری و همکاری، بهره‌وری را افزایش داده و اقدامات تحولی اثرگذار انجام دهیم.»

سروری‌مجد همچنین با اشاره به نقش نخبگان دانشگاهی در هدایت نسل آینده گفت: «۱۲ هزار و ۵۰۰ دانشجو و صدها دانش‌آموز امانتی در اختیار ما هستند. باید روحیه، تفکر و انگیزه شهیدای علمی و فرماندهان کشور را به آنان منتقل کنیم تا این مسیر با رویش‌های جدید ادامه یابد.» وی با قدردانی از همراهی مدیران و استادان استان چهارمحال و بختیاری ابراز امیدواری کرد با هم‌فرازی و حمایت سازمان مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی چهارمحال و بختیاری به دانشگاه تحول‌خواه و تحول‌گرا تبدیل شود.

رشد ۴۳ درصدی درآمدهای غیرشهریه‌ای دانشگاه آزاد ایلام

بهرروز ناصری، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان ایلام، در گفت‌وگو با خبرنگار گروه دانشگاه ایسکانیوز با اشاره به سیاست‌های بودجه‌ای این استان گفت: «مبنای اصلی بودجه دانشگاه بر درآمدهای شهریه‌ای و غیرشهریه‌ای است. استان ایلام طی سال‌های اخیر در جذب دانشجو به نسبت جمعیت، جزء استان‌های برتر کشور بوده و در حوزه درآمد شهریه‌ای نیز عملکرد مطلوبی داشته است. در حوزه درآمدهای غیرشهریه‌ای نیز نسبت به سال‌های گذشته رشد قابل توجهی را تجربه کرده‌ایم.»

وی با بیان اینکه بودجه امسال دانشگاه آزاد اسلامی استان ایلام بر اساس «سند تحول و تعالی» و با رویکرد واقعی‌سازی تدوین شده، افزود: «در مدیریت هزینه‌ها، اقداماتی از جمله بازخریدی و بازنشتستگی نیروها، کاهش هزینه‌های اضافی و استفاده حداکثری از ظرفیت علمی و فناوریانه دانشگاه صورت گرفته است. همچنین توسعه پروژه‌های کشاورزی و گردشگری، از جمله احداث مجموعه بوم‌گردی در شهرستان دهرشهر، و قراردادهای آموزشی کوتاه‌مدت با دستگاه‌های اجرایی استان از برنامه‌های مهم امسال است.»

ناصری با اشاره به سیاست کاهش وابستگی به شهریه اظهار کرد: «هدف ما این است که با رشد درآمدهای غیرشهریه‌ای، سهم اتکای دانشگاه به شهریه دانشجویان سال به سال کمتر شود. پیش‌بینی می‌کنیم مهر امسال با رشد حدود ۱۵ درصدی جذب دانشجو، هم در حوزه شهریه و هم در حوزه پروژه‌های اقتصادی و فناوری، افزایش درآمد قابل توجهی داشته باشیم.» رئیس دانشگاه آزاد استان ایلام گفت: «بودجه سال ۱۴۰۴ استان حدود ۲۵۵ میلیارد تومان بسته شده و پیش‌بینی ما رشد ۴۳ درصدی درآمدهای غیرشهریه‌ای نسبت به سال گذشته است. همچنین در حوزه کمک‌های مردمی و خیرین، رقمی سه‌ تا چهار برابر سال گذشته در سبند بودجه پیش‌بینی کرده‌ایم که بخش مهمی از هزینه پروژه‌هایی مانند مجموعه اقامتی فرهیختگان مهران را پوشش می‌دهد.»

وی درباره وضعیت واحدهای زبان‌ده استان افزود: «دو واحد بحرانی ما در شهرستان‌های ایوان و دهلران با اقدامات اصلاحی از زبان خارج شده‌اند. این اقدامات شامل افزایش رشته‌های تحصیلی، رشد تعداد دانشجو، کاهش هزینه‌های اضافی و انتقال نیروی انسانی مازاد به سایر واحدها بوده است.»